

НОВИ САД - На данашњи дан 1934. године рођен је Паја Патак, један од најпознатијих и најпопуларнијих цртаних ликова Волта Дизнија. Паја Патак први пут се појавио 09.06.1934. у краткометражном филму серије "Силлу Сумпхониес", да би три године потом постао јунак цртаних филмова у пуном смислу. Дизни је симпатичног бунџију Пају Патка створио као противтежу Микију Маусу, лику без мане. Паја Патак је брзо добио на популарности и постао чак и већа звезда од самог Микија Мауса.

Данас је уторак, 9. јун, 161. дан 2026. До краја године има 205 дана.

68. године нове ере римски цар Нерон (Клаудије Цезар Август Германик) један од најконтроверзнијих владара у историји Римског царства, убио се, престрављен побуном преторијанске гарде и ерупцијом незадовољства. На престо га је 54. довела мајка Јулија Агрипина Млађа, која је претходно отровала цара Клаудија, чија је била четврта жена. Сужавао је овлашћења Сената и владао брутално, уклонивши низ угледних Римљана, којима је конфисковао имовину. Погубио је чак и мајку и васпитача, филозофа Сенеку. Болесно амбициозан, подражавајући Александра Великог, водио је скупе ратове и узалуд покушавао да освоји Јерменију, северну обалу Црног мора и Етиопију. Трошио је огромна средства на циркуске игре (што је био начин за забаву светине у Риму). Уображавајући да је велики уметник, појављивао се у позоришту и циркуској арени као глумац, певач, свирач (што је био скандал пошто су то била робовска занимања) и учесник у трци двоколица. Повећањем пореза изазвао је низ устанака у Британији, Шпанији, Галији и Јудеји. Незадовољство, појачано после пожара који је 64. уништио велики део Рима, гласине да је запалио престоницу, како би изградио нови Рим, и учестале побуне у војсци, на крају су га коштале и власти и главе.

1661- Рођен је руски цар Фјодор III Алексејевич Романов, којег је после смрти 1682. на престолу наследио полубрат Петар Велики. Цар је постао 1676, али малолетан и болешљив, није био у стању да самостално влада, па су земљом практично управљали његови ујаци, бољари Милославски. Током његове владавине Русија је учврстила власт на огромним новоосвојеним територијама у Поволожју, Сибиру и Источној Украјини и омогућен је општи напредак привреде.

1672- Рођен је руски цар Петар I Алексејевич Романов, познат као Петар Велики. Учинио је руску државу светском силом првог реда. Проглашен је царем као дете 1682. а власт је преузео 1689. уклонивши регента, полусестру Софију. Западну Европу је пропутовао 1697. и 1698. Спровео је далекосежне реформе, изводећи Русију из заосталости. Уместо старе војске - стрелаца, чију је побуну угушио, увео је модерну стајаћу војску. Изградио је снажну флоту, основао Академију наука, покренуо прве новине, реформисао календар, помагао развој привреде отварајући руднике и мануфактуре. Реорганизовао је државну управу и увео је нову административну поделу Русије на губерније. Био је успешан ратни заповедник, два пута је с успехом ратовао против Турске, поразио је Шведску која је тада важила за војну силу првог реда. Миром у Ништаду 1721. осигурао је излаз Русије на Балтичко море, где је на обали Ингерманланда, на ушћу Неве 1703. подигао нову престоницу Санкт Петербург (Срби су тај град традиционално називали Петроград). Победом над Персијом обезбедио је излаз на западне и јужне обале Каспијског мора.

1781- Рођен је енглески инжењер и проналазач Џорџ Стивенсон "отац железнице", који је 1814. конструисао прву употребљиву парну локомотиву. Пројектовао је 1825. прву јавну железничку пругу Стоктон-Дарлингтон и увео челичне шине уместо дрвених, а 1829. изградио и пругу Ливерпул-Манчестер, на којој је његова локомотива "Рокит" постигла тада рекордну брзину од 56 километара на час. У Њукастлу је 1823. основао прву фабрику локомотива.

1815- Завршен је Бечки конгрес, који је заседао од септембра 1814., кад су га сазвале велике силе после првог пада француског цара Наполеона I. Представници малих земаља позвани су само да потпишу "Завршни акт", диктат "Комисије четворице" - Русије, Британије, Аустрије и Пруске. Британији су припали прекоморски поседи освојени у рату с Наполеоном - Малта и Јонска острва у Европи, као и Цејлон у Азији, Гвајана у Јужној Америци, Кепланд у Африци. Русији је признато присаједињење Финске и Бесарабије, а добила је и највећи део Великог Варшавског војводства (Пољска). Аустрија се одрекла Белгије (Аустријска Низоземска), али је припојила Венецију са свим њеним поседима и Дубровник (Наполеон је Дубровачку републику укинуо 1808.), као и Ломбардију у Сев. Италији. Пруска је добила делове Саксоније, Предњу Померанију, Познањ, Данциг (садашњи Гдањск) и поседе на Рајни. Француска је сведена на границе пре револуције, а 360 немачких државица прекројено је у 35 монархија и четири слободна града, чиме је основан Немачки Савез. Шведска и Норвешка (до Наполеона данска крунска земља) спојене су у једну државу, данашња Белгија, Холандија и Луксембург у Краљевину Низоземску, а Швајцарској је гарантован неутрални статус. Српски изасланик прота Матеја Ненадовић покушао је да заинтересује Бечки конгрес за српско питање после слома Првог српског устанка, али није успео, јер су велике силе сматрале Турску легитимним поседником Балкана, а Србе бунтовницима.

1870- Умро је енглески писац Чарлс Џон Хафем Дикенс, оснивач социјалног романа, типичан представник реализма. Приказивао је средње и ниже грађанство и изнео је на видело страховиту неправичност викторијанског друштва, чиме је узбуркао јавно мњење, а парламент нагнао да спроведе извесне социјалне реформе. Тегобно лично искуство је стекао када је због породичних дугова, као дечак, био принуђен да ради у фабрици за производњу пасте за обућу. Написао је двадесетак дела, углавном романа. Дела: романи "Дејвид Коперфилд", "Оливер Твист", "Пиквиков клуб", "Мала Дорит", "Николас Никлби", "Велика очекивања", "Стара продавница реткости", "Суморна кућа", "Мартин Чазлвит", приповетке "Три духа", "Цврчак на огњишту", "Битка живота".

1874- Умро је индијански војсковођа Кочиз, поглавица апачког племена Чирикахуа, који је предводио отпор Индијанаца белим насељеницима и америчкој војсци на југозападу САД.

1892- Рођен је амерички композитор Кол Портер, аутор популарних шлагера, музичких комедија и бродвејских мјузикла који су пренети и на филм. Писао је и филмску музику, а једно од његових најбољих дела музичка је верзија "Укроћене горопади" Вилијама Шекспира.

1898- Споразумом Лондона и Пекинга, Кина је Великој Британији уступила Хонгконг (британски назив био је Викторија) на 99 година.

1914- У Београду је свечано откривен споменик српском просветитељу Доситеју Обрадовићу, рад вајара Рудолфа Валдеца. Прилоге за споменик прикупљала је Српска књижевна задруга, а знатно су помогли и Влада Краљевине Србије и Београдска општина. Споменик је постављен на улаз у Калемегдан, а после Првог светског рата пренет је у парк на Студентском тргу, где је и сада.

1916- Рођен је Роберт Макнамара, архитекта вијетнамског рата. Макнамара је више него било ко други, као државни секретар за одбрану, изузев можда председника САД Линдона Џонсона, био симбол америчке интервенције у Вијетнаму, поједини критичари су тај рат чак називали "Макнамариним ратом". Доцније је извесно време био председник Светске банке.

1917- Рођен је Ерик Хобсбаум, историчар и истакнути мислилац. Рођен у Александрији као син Британца и Бечлијке, школовао се у Бечу. Живео је у Немачкој а затим је емигрирао у Британију. Предавао је у лондонском Биркбек колеџу, а као гостујући професор широм света. Најпознатији је по вишеструко награђиваној књизи "Време екстрема" преведеној на чак 40 језика, чија је тема историја 20.века. Светску славу стекао је тротомном историјом 19. века: "Тхе Аге оф Револутион: Еуропе 1789-1848", "Тхе Аге оф Цапитал: 1848-1875" и "Тхе Аге оф Емпире: 1875-1914". Као заљубљеник у џез, поред свега другог, редовно је писао џез критике за часопис "Њу Стејтсмен", под псеудонимом.

1923- У профашистичком преврату оборена је влада вође Земљорадничког народног савеза Бугарске Александра Стамболиског. Због аграрне и пореске реформе, национализације неких банака и настојања да мења унутрашњу и спољну политику династије Кобург, залажући се за пријатељство с Краљевином Срба, Хрвата и Словенаца, током трогодишње владавине стекао је знатну популарност. Неколико дана после преврата, Стамболиски и његови сарадници су убијени на изузетно бруталан начин.

1928- Медицински гласник Британске краљевске академије објавио је да је микробиолог Александар Флеминг пронашао први антибиотик пеницилин, изолован из гљиве Пеницилиум нотатум, који може успешно да уништава бактерије. До Другог светског рата откриће је било неискоришћено, кад су се за њега заинтересовали аустралијски лекар Хауард Флори и британски физиолог и биохемичар Ернст Чејн и убрзо је почела масовна употреба пеницилина у сузбијању инфекција. Флеминг, Флори и Чејн су 1954. поделили Нобелову награду за медицину.

1945- Председништво АВНОЈ-а донело је Закон о конфискации имовине и извршењу конфискации, на основу којег је држава преузела сву имовину Трећег рајха, имовину Немаца који су у Другом светском рату сарађивали с непријатељем и имовину ратних злочинаца и сарадника окупатора. Закон је био правна основа за промену имовинске структуре у Југославији, а под одредницу "сарадња са окупатором" стављани су неретко и грађани којима је требало нешто одузети.

1945- Југославија је са Британијом и САД постигла споразум којим је Слободна зона Трста подељена на две зоне - "А" и "Б". Прва је потпала под савезничку, друга под југословенску војну управу.

1967- Египатски председник Гамал Абдел Насер је, дан пре окончања Шестодневног израелско-арапског рата поднео оставку због понижавајућег ратног пораза Египта, али су доцније, на референдуму, Египћани гласали да он остане шеф државе.

1991- Американци су почели евакуацију ваздухопловне базе на Филипинима, која је била угрожена силовитом ерупцијом вулкана на оближњој планини Пинатубо, који је мировао 600 година. Само захваљујући благовременом упозорењу, број погинулих Филипинаца није био већи од стотинак, али је четврт милиона људи остало без крова над главом.

1998- Последњи амерички астронаут напустио је "Мир", чиме је окончана руско-америчка сарадња на тој руској космичкој станици.

1999- Штаб цивилне заштите територијалне управе Ниш саопштио је да је током НАТО агресије у Нишу и околини тог града, при чему су коришћене и забрањене касетне бомбе, убијено 35 и рањено више од 500 цивила, а да је цивилним објектима, укључујући породичне куће, фабрике, саобраћајнице, школске и здравствене установе, нанесена материјална штета од око 1,5 милијарди долара.

1999 - Генерали ВЈ Светозар Марјановић и Обрад Стевановић и генерал Мајк Џексон потписали су, у Куманову, Војно-технички споразум којим је одређен рок од 11 дана за повлачење снага ВЈ и полиције Србије са Косова и Метохије, уместо којих су у јужну српску покрајину дошле јединице Кфора, већином из земаља НАТО. Наредног дана агресија НАТО на Србију (СРЈ) је прекинута и усвојена је резолуције 1244 Савета безбедности УН.

2008- Српска тенисерка Ана Ивановић је са 4.222 поена, након победне на Отвореном првенству Француске у Ролан Гаросу, и званично доспела на прво место на листи најбољих играчица света (WTA)

2012 - Преминуо је Тома Јовановић, српски позоришни, телевизијски и филмски глумац. Позоришну каријеру започео је у родном Ваљеу 1950, у Градском народном позоришту. Глумачку каријеру наставио је у Народном позоришту у Нишу, затим Мостару, да би

деценијама потом био члан Српског Народног позоришта у Новом Саду. Вероватно највећу популарност стекао је улогом Манета у представи Зона Замфирова коју је одиграо 786 пута. Награђиван је између осталог наградом Босне и Херцеговине, за улогу Дон Жуана у Народном позоришту Мостара, као и Удружења драмских уметника Србије 1980, и на Сусретима Војвођанских позоришта. Аутор је аутобиографског романа "Адам".

2022 - У Вашингтону, САД, отворен је Музеј жртава комунизма. Смештен на репрезентативном простору Капитол хила, посвећен, како је истакнуто, свим жртвама комунистичких режима, настао је залагањем америчког дипломате Ендрјуа Бремберга и Фондације за градњу споменика жртвама комунизма.

(Танјуг)